

PRETHODNO PRIOPĆENJE — PRELIMINARY PAPER

STANJE ISTRAŽIVANJA HRVATSKOGA ZBORSKOG STVARALAŠTVA S OBZIROM NA RADOVE OBJAVLJENE U ČASOPISU *ARTI MUSICES* (1969. — 2009.)

Prinos istraživanju hrvatske glazbene historiografije u 20. stoljeću

ROZINA PALIĆ-JELAVIĆ

*Odsjek za povijest hrvatske glazbe HAZU
Opatička 18,
10000 ZAGREB*

UDK/UDC: 78.087.68:051 *Arti musices*

Prethodno priopćenje/Preliminary Paper
Primljeno/Received: 10. 9. 2010.
Prihvaćeno/Accepted: 7. 2. 2011.

Nacrtak

Opsežnost pisane građe o zbarskoj glazbi, što je nastajala iz pera brojnih autora tijekom 20. stoljeća do u naše doba, a osobito raznovrsnost i raspršenost izvora o toj i srodnoj tematici, usmjerila je pozornost na proučavanje pisane riječi o (hrvatskom) zbarskom stvaralaštvu u radovima objavljenima u prvome hrvatskom muzikološkom časopisu *Arti musices* između 1969. i 2009. godine. Riječ je o tekstovima u kojima se eksplicite i/ili implicite pristupalo spomenutoj temi s različitih aspekata: sagledavanjem vokalnoga (zbarskoga) opusa pojedinih hrvatskih glazbenika starijega i novijega doba, potom analitičkim prikazima manjega, pa i pojedinačnoga njegova dijela, a u nekim su člancima sastavnim dijelom bili i popisi skladbi autora prema vrstama, među njima i onih za vokalne (zbarske) sastave.

U 40 godišta/svezaka časopisa *Arti musices*, u ukupno 63 broja, objavljeno je 47 članaka koji su se znatnije dotakli spomenute teme; među njima je 38 izvornih znanstvenih

radova s raznovrsnim — izravnim i posrednim — temama o zbarskoj glazbi, te 9 ostalih članaka (otkrića, građe, izvješća, preglednog članka i referata). Unutar prve, brojnije, i za muzikološku znanost relevantnije skupine izvornih znanstvenih radova, stanoviti broj onih u kojima je tematika zbarske glazbe bila obrađena izravno (16 članaka), s jedne strane, odnosno posredno ili neizravno (22 članka), s druge strane. No, i u potonjima nešto brojnijim radovima, mogli su se naći također značajni (historiografski, analitički, faktografski) podatci vezani uz zbarsku glazbu, ne samo hrvatskih skladatelja, već i stranih glazbenika koji su svoj opus stvarali (i) na hrvatskom tlu, pa su tako svojim djelom i djelovanjem pridonijeli cjelovitu razvoju hrvatske (glazbene) kulture.

Ključne riječi: hrvatska glazba, zbarsko stvaralaštvo, glazbena historiografija, *Arti musices*

Uvodna napomena

U prosincu 2009. godine objavljeno je 40. godište znanstvenoga (muzikološkoga) časopisa *Arti musices*, kojemu su izdavači Hrvatsko muzikološko društvo, Odsjek za povijest hrvatske glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Muzička akademija u Zagrebu. U Uvodnoj je riječi toga jubilaroga dvobroja njegova urednica Sanja Majer-Bobetko podsjetila na Uvodnu riječ prvoga urednika tadašnjega muzikološkoga zbornika-godišnjaka (kasnije časopisa), Josipa Andreisa, čijoj je 100. obljetnici rođenja bilo posvećeno 40. godište; u njoj je Andreis naglasio važnost pokretanja toga prvoga muzikološkoga časopisa na području ne samo Hrvatske već i tadašnje Jugoslavije, kojemu je bilo težište objavljivanje »radova u kojima se iznose teme vezane uz hrvatsku glazbenu kulturu, što ne isključuje i drukčije priloge.«¹ Od 2007. godine *Arti musices* može se čitati i na *Hrčku*, odnosno na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske,² a index svih radova časopisa objavljen je na internetskoj stranici Hrvatskoga muzikološkoga društva.³ Kao što se može iščitati na tom portalu, »Arti musices jedini je specijalizirani znanstveni muzikološki časopis u Hrvatskoj, a izlazi kontinuirano od 1969. godine. Tijekom četiri desetljeća u časopisu su bili objavljeni brojni izvorni znanstveni te stručni radovi.« Odnosno, »objavljeno je više od 300 radova istaknutih hrvatskih i inozemnih autora (što je u ovoj prigodi postalo središtem naše pozornosti, op. RPJ) te niz izvješća, bibliografija, građe, recenzija, prikaza, otkrića, sažetaka magisterijskih i doktorskih disertacija, te drugih priloga, koji su proistekli iz rezultata istraživanja hrvatske glazbene baštine i glazbenih kulturoloških prostora uopće.«⁴

Dakako, u 40 je godina izlaženja koncepcija uređivanja časopisa doživljavala stanovite promjene i varijacije, »poglavito uvođenjem novih rubrika, čemu su pridonosili svi članovi uredništava, ponajprije glavni urednici«,⁵ pa spomenuta urednica u najnovijem broju navodi podatke da je »tijekom četrdeset godina objavljeno (...) preko 320 članaka (od toga više od 250 izvornih znanstvenih radova), recenzirano (...) oko 130 muzikoloških izdanja i predstavljeno dvjestotinjak znanstvenih skupova održanih u Hrvatskoj i u inozemstvu. U formi sažetaka predstavljeno je i deset magistarskih i doktorskih radova, a bibliografijom se sustavno prati hrvatska muzikološka produkcija.«⁶ Na portalu se nadalje pojašnjava da su »teme koje se u časopisu izlažu biografske, arhivske, analitičke, povijesne, sociološke, estetičke, tradicijske, ikonografske, pedagoške, akustičke itd., a mnoštvo raznolikih tema pruža zanimljivo štivo različitim strukturama

¹ Cit. prema: Sanja MAJER-BOBETKO: Uvodna riječ, *Arti musices*, 40 (2009) 1-2, 6.

² [www.hrcak.hr](http://hrcak.hr) (<http://hrcak.srce.hr/arti-musices>)

³ <http://www.hmd-music.hr>

⁴ www.hrcak.hr (<http://hrcak.srce.hr/arti-musices>)

⁵ Sanja MAJER-BOBETKO: Uvodna riječ, 6.

⁶ *Ibid.*

čitatelja: od muzikologa i glazbenika do širokog spektra intelektualaca, koje zanima glazbena kultura, te napokon, do svakog za pojedine teme zainteresiranoga ljubitelja glazbe».⁷

Upravo za pojedine teme ne samo zainteresiranih ljubitelja glazbe, već i profesionalnih glazbenika, naći je i među reproduktivnim umjetnicima, zborovodama i dirigenti(ca)ma. Među radovima što su bili objavljeni u časopisu *Arti musices* (u daljnjem tekstu *AM*) našli su se i oni što su bilo eksplicite bilo implicite tematizirali zborsku glazbu: zborsko stvaralaštvo pojedinih hrvatskih glazbenika starijega i novijega doba, prikazujući cjelovit (zborski) opus nekih među njima (Borisa Papandopula, Franje Dugana ml., Vjekoslava Klaića); u drugima su bila predstavljena istraživanja jednoga, često sakralnoga dijela opusa (u Krste Odaka, Ferde Livadića, Gian Domenica Martorette, Tomasa Cecchinija, Rudolfa Matza, Johanna Petrusa Jakoba Haibela, Antuna Dobronića, Gaetana de Stephanisa [*Messe a quattro voci* op. 1], oratorijskog stvaralaštva Božidara Širole), odnosno svjetovnoga glazbenog stvaralaštva (u Cecchinija, Martorette), ili su se u njima analizirale pojedinačne skladbe (poput Dobronićeva ciklusa *Pjesme neostvorene ljubavi*, skladbe Ive Maleca, Bogdana Gagića, Željka Brkanovića, Tomasa Cecchinija, dviju misa Johanna Ivana Markovića, pronađenoga cjelovitoga himna Ferde Wiesnera Livadića, madrigala Lamberta Courtoysa st., madrigala Gian Domenica Martorette). Osobito je važno istaknuti i to da su nekim radovima pridodani i popisi (svih) skladbi određenoga autora, uglavnom prema vrstama djela, katkada i kronološkim slijedom, ili još i abecednim redom naslova skladbi, a u takvim su popisima sadržani bitni podatci o nazivima i sastavu vokalnih (zborskih) skladbi. Štoviše, u tekstovima koji su posebno prikazivali zborsko stvaralaštvo hrvatskih autora, donose se popisi zborskih skladbi u dva slučaja: riječ je o cjelovitom popisu od 54 naslova zborskoga opusa Dugana ml., te o 42 naslova Papandopulovih zborskih djela (do 1940.); u nekima je, nadalje, naći u prilogu ispise svih tekstova skladbi (*Duhovna glazba Ferde Wiesnera Livadića...*), u drugima se pak donose i notni primjeri / transkripcije madrigala (Martorette, Lamberta Courtoysa st.) ili se uz naslove skladbi navodi još i popis izvora / pjesmarica u kojima su objavljene zborske i druge vokalne skladbe (*Skladateljski opus Vjekoslava Klaića*). S druge strane, u radovima u kojima se zborska glazba nije obrađivala eksplicite, dakle, u kojima su središtem pozornosti bile različite teme, često su bili navedeni i temeljiti popisi skladbi. Riječ je o tekstovima u čijem su fokusu razmatranja bili ili život i djelo skladatelja (Rikarda Schwarza, Oskara Jozefovića, Huberta Pettana, Vjekoslava Gržinića, Gabriella Pulitija, Đure Arnolda, Alberta Visettija, Ćirila Metoda Hrazdire, pa i skladateljstvo muzikologa Dragana Plamenca s kronološkim popisom djela), ili se u okviru, za vokalnu glazbu značajne teme (*Vokalnost u opusu Natka Devčića; Govorne značajke u vokalnoj glazbi*), navela klasifikacija vokalnoga Devčićeva opusa, odnosno, analizirale su se odabrane skladbe nekolicine hrvatskih

⁷ [www.hrcak.hr \(http://hrcak.srce.hr/arti-musices\)](http://hrcak.srce.hr/arti-musices)

skladatelja (Vatroslava Lisinskoga, Ivana Zajca, Blagoja Berse, Brune Bjelinskoga, Krešimira Baranovića, Ive Maleca) s aspekta govornih osobitosti, doduše na primjerima njihovih solopopijevaka. Posebnu pak skupinu čine oni članci kojima je sadržaj popis djela, što je postalo građom za povijest hrvatske glazbe (*Popis skladbi Ivane Lang*), ili je omogućilo uvid u stanje glazbenih izvora (priopćenje *Iz glazbene ostavštine Blagoja Berse*), odnosno pružilo dotad nove podatke (*Popis djela i glazbena ostavština Franje Lučića*). Također su se značajnim izvorima o zbornom stvaralaštvu pokazali oni tekstovi što su proučavali arhivsku građu: iz Glazbenoga arhiva splitske katedrale (u kojemu znatno mjesto zauzimaju skladbe Julija Bajamontija) te iz Glazbenoga arhiva Franjevačkoga samostana na Trsatu, vrijednoga pohraništa glazbenih djela s kraja 17. do početka 19. stoljeća, što ih je u svome tekstu (*Barokna glazba u Franjevačkom samostanu na Trsatu u Rijeci*) Marija Riman predočila u kataloškom popisu. Naposljetku, reproduktivnim glazbenicima (voditeljima zborova i dirigentima) od posebne važnosti može biti studija Ennija Stipčevića *Suvremena notna izdanja starije hrvatske glazbe (od kraja 15. do početka 19. stoljeća)*, u kojoj su prikazana i kritički valorizirana dosadašnja suvremena notna izdanja starije hrvatske glazbe.

Glazbena historiografija i stanje istraživanja zbornoga stvaralaštva

Slijedom odrednica u naslovu ovoga teksta, istaknute su: *glazbena historiografija — stanje istraživanja — zbornsko stvaralaštvo*. Počevši od prve, valja nam ukratko iznijeti temeljna određenja svake od naznačenih sintagma, u onoj mjeri u kojoj su ona relevantna za naslovljenu temu.

1. Pod pojmom historiografija, kako se isti pojavio u naslovu prvoga poglavlja (Teorija i praksa historiografije) knjige *Introduction to Musicology* Glena Haydona, i kako ga je označio autor, predmnijeva se pisana prezentacija rezultata istraživanja povijesti,⁸ a uz to je naveo dva značenja pojma: 1. sve što se dogodilo, tj. događaje same, a kad je o glazbi riječ, misli se na povijest glazbe bez obzira na pisani prikaz ili zapis, i 2. zapisi o tim događajima, odnosno pisano izlaganje rezultata istraživanja, svih utvrđenih činjenica, odnosno skup historiografskih djela.⁹ Slijedom dvojstva u značenju toga pojma, u njegovu se određenju spominju i dvije metode: »Jedna se odnosi na istraživanje, sakupljanje i utvrđivanje činjenica a druga na pisanu prezentaciju, interpretaciju i izlaganje toga materijala.«¹⁰ Prema takvu bi shvaćanju ovo istraživanje *eo ipso* bilo historiografija, dakle, svojevrсна historiografija o historiografiji, »zapisi« (2. značenje) o »pisanim prikazima« (1. značenje), ili »zapisi« (2. značenje) o »zapisima«

⁸ Glen HAYDON: *Introduction to Musicology*, *The University of North Carolina Press*, Chapel Hill 1941, 264. Cit. prema: Sanja MAJER-BOBETKO — Zdravko BLAŽEKović — Gorana DOLINER: — *Hrvatska glazbena historiografija u 19. stoljeću*, *Hrvatsko muzikološko društvo*, Zagreb 2009, 9, bilj. 3.

⁹ *Ibid.*, 9.

¹⁰ *Ibid.*, 9, bilj. 4.

(1. značenje), a na ovome mjestu usmjerena je prema posve određenim, znanstveno značajnim izvorima. Dakle, njezinim u predmetom postali relevantni glazbenohistoriografski tiskani radovi, koji su nastali kao rezultat istraživanja povijesti glazbe i/ili glazbenih djela, na način primjene istraživačkih standarda, u okviru povijesti glazbe kao znanosti.¹¹ Štoviše, hrvatska glazbena historiografija ili pisana riječ o rezultatima istraživanja koja dotiču područje zborskoga stvaralaštva može postati, a u ovoj prigodi i postaje predmetom znanstvenoga istraživanja i zanimanja. Rječju, teži se prikazu i sagledavanju postignuća na području glazbene historiografije o zborskom stvaralaštvu. Iz takvoga bi se pogleda — u nekim budućim i mogućim razlaganjima i, dakako, u drugom kontekstu — mogla iščitavati i novija povijest glazbene historiografije u Hrvatskoj (u 20. stoljeću). No, kako se u fokusu dosadašnjih istraživanja o rezultatima historiografskih prinosâ nije našla eksplicite i skupina radova o zborskom stvaralaštvu, pa ni na taj način naslovljena tema, tako nije bio ocijenjen ni njezin položaj u hrvatskoj glazbenoj historiografiji novijega doba; stoga držimo da je riječ o prvome takvu radu. Naime, opsežna su se višegodišnja znanstvena istraživanja odnosila na prikupljanje i istraživanje historiografske građe unutar cjelovitosti hrvatske glazbene historiografije, promatrane u pojedinim povijesnim razdobljima (19. stoljeća napose, te dijelom i 20. stoljeća, do 1945.); takve značajke nosi Znanstvenoistraživački projekt *Hrvatska glazbena historiografija do 1945. godine* (voditeljice projekta Sanje Majer-Bobetko), iz kojega su proistekli znatni prinosi razmatranju i sagledavanju baštinske građe/pisane riječi o glazbi u mnogim objavljenim studijama i člancima hrvatskih muzikologa.¹² Naposljetku, višegodišnja bavljenja tom problematikom rezultirala su temeljitom i vrijednom studijom *Hrvatska glazbena historiografija u 19. stoljeću* Sanje Majer-Bobetko, Zdravka Blažekovića i Gorane Doliner.¹³

2. Razumljivo je da zorsko stvaralaštvo implicira velik broj raznovrsnih tema. No, opsežnost tema i motiva što se mogu iznalaziti u istraživanju zborskoga stvaralaštva nije moguće iscrpiti samo u području teorijskih spoznaja o pitanjima zorske glazbe općenito, analitičkom pristupu pojedinim opusima, ili u problematici praktičnoga rada u širem smislu riječi, već se nude i mogućnosti promišljanja o estetičkoj, sociološkoj i ideologijskoj komponenti u društvenopovijesnim prilikama nastajanja neke zorske skladbe/zorskoga opusa. Zbog spomenutih razloga u ovom radu nije bilo moguće predstaviti i objediniti, pa tako ni obrazložiti mnogobrojne takve prinosi (što bi, dakako, znatno nadilazilo okvire predviđene temom naslovljenog članka). Takvo bi, naime, opsežno i sustavno, ali i dugotrajno istraživanje ponajprije obuhvaćalo pregled ne samo najznačajnijih objavljenih radova (knjiga, studija, odlomaka u knjigama, većih tekstova u zbornicima, radova u časopisima znanstvene i stručne provenijencije) nastalih na

¹¹ *Ibid.*, 13.

¹² O tim prinosima usp. Sanja MAJER-BOBETKO: O glazbenoj historiografiji i povijesti glazbe, u: Ennio STIPČEVIĆ (ur): *Glazba i baština. Zbornik u čast Lovri Županoviću*, Gradska knjižnica »Juraj Šižgorić«, Šibenik 2002, 217, bilj. 24.

¹³ Usp. Sanja MAJER-BOBETKO — Zdravko BLAŽEKOVIĆ — Gorana DOLINER: *Hrvatska glazbena historiografija u 19. stoljeću*, Hrvatsko muzikološko društvo, Zagreb 2009.

temelju relevantnih istraživanja hrvatskoga zborskoga stvaralaštva iz pera hrvatskih i inozemnih autora (muzikologa i glazbenih pisaca, te spisatelja humanističke profilacije) tijekom 20. stoljeća do u naše vrijeme, već bi zacijelo uključilo još i brojnije manje radove (osvrte, kritike, prikaze, dakle kraće članke); naposljetku, uvrstilo bi i one tekstove što su bili objavljeni u novinama (dnevnoj i tjednoj periodici), kao i članke o navedenim i srodnim temama tiskane u pojedinim katalogzima/brošurama/programskim knjižicama s koncerata, predstava, festivala, smotri, izložbi, predavanja, natjecanja, tribina (u kojima je, međutim, sadržano mnoštvo korisne građe i faktografskih podataka).

Štoviše, govoreći o hrvatskoj zborskoj glazbi u najširem smislu riječi, pri hipotetskom bi sastavljanju zamišljenoga tematskoga popisa (kataloga) cjelokupnoga hrvatskoga skladateljstva (pa i od prvih poznatih i dokumentiranih podataka), popis zborskoga stvaralaštva činio zacijelo njegov najveći ili vrlo znatan dio. Tomu bi tako bilo i u okvirima svjetskoga glazbenoga stvaranja, a u ovoj je prilici dovoljno tek naznačiti — bez zalaženja u dublju analizu, premda bi se i iz nje mogli postići slični zaključci — da su hrvatski i europski početci umjetničkoga glazbotvorstva vezani uz skupno (zajedničko) pjevanje, i da su napose u sredinama tzv. rubnih i/ili malih naroda (sintagme što je česta u uporabi, no bolje reći: tzv. malih kultura), takve značajke bile još istaknutije, s obzirom na društvenoideologijsku, civilizacijsku, svjetonazorsku, pa tako i vjersku odrednicu njihova postojanja i opstojanja u geografskim i povijesnim datostima. U socijalno osjetljivim, najčešće i kriznim uvjetima, politički uglavnom ovisnima o središtima moći tuđinskih naroda i njihove kulturne nadmoći, ti su narodi vlastiti kulturni život izgrađivali u okrilju svekolike crkvene kulturne (pa tako i glazbene) tradicije, odnosno unutar liturgijskoga slavija. U njemu je pak, neovisno o različitim povijesnim i stilskim razdobljima, prevladavalo zbarsko pjevanje, umjetničko, autorsko, kao i tradicijsko, anonimno. Nije naime potrebno napominjati koji su i kojih su sve dometa bili glazbeni ostvaraji od hrvatskoglazbinih početaka umjetničke glazbe stvarani na hrvatskim prostorima, bilo od hrvatskih skladatelja, bilo od autora koji su djelovali na hrvatskom tlu, djelo kojih je, međutim, ušlo u svekoliki korpus hrvatske glazbene baštine. Tek usputno navedena imena — Skjavetića, Lukačića, Cecchinija, Jelića, Bajamontija, potom Lisinskoga i Zajca, nadalje, Berse, Štolcera-Slavenskog, Papandopula, Odaka, Matza, ... do Igora Kuljerića i drugih — posvjedočenje su napisanoga.

Govorimo li pak o pojedinačnim opusima, ili pojedinim djelima, jednako nam o tomu svjedoče tek neki naslovi ponekih od spomenutih autora 20. stoljeća: *Tri pejzaža*, *Voda zviru*, *Svatovske* i *Kad igra kolo*, *Madrigal op. 11* i *Svrši stopi moje*, *Pjesme iz Turopolja*, ... do *Galeotove pesni*. Drugim riječima, već promišljanje o kontinuitetu hrvatske zbarske glazbe samo 20. stoljeća zahtijevalo bi truda i pretpostavljalo mnogo vremena za izradbu takva rada. Temom može biti i sagledavanje kontinuiteta zbarske sakralne glazbe, ili zbarske svjetovne glazbe, ili izvedbene zbarske prakse tijekom 19. i 20. stoljeća u djelovanju pjevačkih društava, potom

uočavanje razine izvedbene dostupnosti neke skupine djela sa zajedničkim obilježjima ili dijelova opusa pojedinog skladatelja u amaterskim i profesionalnim zborskim ansamblima i sl. Tema je dakle znatno više no što se na njih u ovoj prigodi potrebno osvrnuti; uostalom, na njih se upozorilo tek općenito, jer je i namjera uvodnoga izlaganja ukazati na moguće izazove istraživačkih zadaća, i sveobuhvatnih i pojedinačnih. One se međutim zbog ranije iznesenih razloga nisu ni mogle u cijelosti ostvariti u dosadašnjim prinosima glazbenoj historiografiji, dok bi se u budućemu njezinu razvoju valjalo nadati obogaćivanju još ponekim prilozima. Takve bi studije ili sintetski radovi o zborskom stvaralaštvu predstavljale samo odabir, mogući izbor iz svekolikoga pretpostavljenoga/zamišljenoga tematskoga kataloga svih zbornih djela od najranijega doba do u naše vrijeme, a u osnovi bi težile oblikovanju opsežne antologije djela s područja zbornske glazbe poznatih autora, umjetničke, autorske provenijencije.

Naposljetku, o tomu dijelom skrbi i notno izdavaštvo te nakladništvo zvuka, obuhvaćajući ponegdje antologijska starija i novija zborna djela, autorske priloge i projekte, tematske cjeline, promičući na taj način i izvođačka, produkcijska i kulturna postignuća, i ostvarujući općekulturnu, te na poseban način i kulturno-obrazovnu svoju zadaću.

Stoga su se u središtu pozornosti ovoga rada našle one studije koje su izravno tematizirale spomenute sadržaje s jedne strane, te dijelom i radovi o značajnim hrvatskim skladateljima, kojih je opus nerijetko u znatnoj mjeri sadržavao i zbornu glazbu, s druge strane.

3. Rečeno je da se relevantnim glazbenohistoriografskim izvorima mogu držati oni tiskani i rukopisni radovi, što su proistekli iz rezultata istraživanja povijesti glazbe;¹⁴ analogno tomu, i oni tiskani izvori proistekli iz proučavanja pojedinih dijelova i/ili cjelovitih opusa zbornske glazbe, što su nastali kao rezultat istraživanja, analitičkoga pristupa skladateljskom opusu pojedinoga autora i sl., i to na temelju stanovitih istraživačkih procesa i znanstvenih standarda, potrebnih za stvaranje određenih spoznaja, uočavanja i proučavanja činjenica, definiranja cjelina i postavljanja zaključaka; dakle, svih onih elemenata znanstvenoga aparata koji takav rad čine znanstvenim. »Pritom valja imati na umu pitanje interpretacije, jer spoznaja svakog pojedinca njegova vlastitog vremena i prošlosti, kako ju on poznaje, vrsta je povijesnog razumijevanja. Svaki historiografski izvor, pa tako i onaj glazbeni, zapravo je eksplicitno konstruiran pisani prikaz događaja kako ga je interpretirao više ili manje kompetentan promatrač.«¹⁵

Opsežnost pisane građe (o zbornskoj glazbi) koja je nastajala iz pera brojnih autora tijekom 20. stoljeća do u naše doba, ali još i više raspršenost i raznovrsnost

¹⁴ Usp. Sanja MAJER-BOBETKO: O glazbenoj historiografiji i povijesti glazbe, 217.

¹⁵ Cit. prema: Sanja MAJER-BOBETKO — Zdravko BLAŽEKović — Gorana DOLINER: *Hrvatska glazbena historiografija u 19. stoljeću*, 13, bilj. 25.

izvora o toj i srodnim temama, navela nas je na proučavanje radova o zborskom stvaralaštvu objavljenima u prvom hrvatskom muzikološkom časopisu *AM* tijekom četiriju desetljeća.¹⁶

Tematika radova o zborskoj glazbi objavljenih u časopisu Arti musices

Proučavajući spomenute izvore, ustvrdila sam ponajprije da je tijekom 40 godina izlazenja časopisa *AM* bilo objavljeno sveukupno 800 radova u svim kategorijama članaka, među kojima je — kao što je u uvodu navedeno — 318 znanstvenih (izvornih radova, otkrića, kratkih priopćenja i prethodnih priopćenja) ili, točnije, 275 znanstvenih radova i 42 (znanstvena) članka naslovljena kao »otkrića« odnosno i jedno »prethodno priopćenje«, te oko 90 stručnih tekstova (izuzimajući prikaze i recenzije, bibliografije, izvješća i sl.).¹⁷

Stoga su raniji, u uvodnome dijelu ovoga članka citirani okvirni podatci o više od 300 / 320 radova (članaka), odnosno o više od 250 izvornih znanstvenih radova, dobili posve preciznu formulaciju. Prikupljeni su se podatci o tekstovima, što ih je evidentirala autorica ovog rada, mogli razvrstavati na više načina, no ovdje su slijedili kategorizaciju članaka kao što se ona javljala u pojedinom svesku i broju časopisa.

Iz istraživanja je bilo razvidno da se tematika zbornice glazbe javljala samo u nekoliko kategorija tekstova, i to kao: a) izvorni znanstveni rad (38); b) otkrića (4); c) građa za povijest hrvatske glazbe (2); d) izvještaj/popis djela (1); e) referat (1); f) pregledni članak (1).

Dakle, u 40 godišta ili 40 svezaka,¹⁸ ostvarenih u 63 broja, objavljeno je 47 članaka što su izravno ili posredno doticali zbornicu glazbu. Među njima je 38 izvornih znanstvenih radova s raznovrsnim — izravnim (u daljnjem tekstu: it) i

¹⁶ Odabir tekstova iz spomenutog časopisa poslužio je kao mogući uzorak, među inim, jer je riječ o jedinom muzikološkom (znanstvenom) časopisu kategorije a1. No, u prilogu ovoga teksta mogli su se popisu pridodati i poneki članci objavljeni u drugim časopisima (glazbene i šire kulturološke provenijencije), kao i veći radovi što su bili ostvareni kao zbornici radova, odnosno neki važniji članci unutar takvih zbornika radova; naposljetku, važno bi mjesto zauzele i, u manjoj mjeri zastupljene, monografske publikacije, što su se izravno ili posredno doticale zbornice — umjetničke/ autorske te tradicijske — glazbe u širem smislu riječi.

¹⁷ Točnom evidencijom ustvrdila sam sljedeće: u 40 godišta u *AM* bilo je objavljeno 275 znanstvenih radova i 42 (znanstvena) članka naslovljena kao »otkrića« te 1 prethodno priopćenje; potom 21 pregledni članak, 11 radova s oznakom referata, 6 stručnih članaka, 12 radova iz područja hrvatske glazbene terminologije, te ostalih tekstova raznovrsnih naziva i sadržaja, koji uključuju: 188 izvješća sa znanstvenih skupova, 138 prikaza i recenzija muzikoloških publikacija, 13 članaka/građe za povijest hrvatske glazbe, 6 »suprotstavljanja«, 11 tekstova *in memoriam* (sjećanja), 11 sažetaka magisterijskih i doktorskih radova, 3 intervjua, 2 obljetnice, 20 bibliografija, 2 indeksa, 1 raspravu i 1 kronologiju, naposljetku još i 12 »uvodnih riječi« te 25 napisa pod nazivom »vijesti« (što bi u zbroju činilo 801 članak).

¹⁸ *AM* izlazio je kao godišnjak (prvih 7 svezaka/brojeva kao muzikološki zbornik), a od 8. sveska kao muzikološki časopis: polugodišnjak (23 sveska) ili kao dvobroj (10 svezaka).

posrednim (u daljnjem tekstu: pt) — temama o zborskoj glazbi, te 8 ostalih članaka (među njima: otkrića, građe, izvješća, preglednoga članka i referata). Nadalje, unutar prve, brojnije, i za muzikološku znanost relevantnije skupine izvornih znanstvenih radova, stanovit je broj onih u kojima je tematika zvorske glazbe bila obrađena izravno (16), s jedne strane, odnosno posredno ili neizravno (22), s druge strane. No, i u potonjima, nešto brojnijim radovima mogli su se naći također značajni (historiografski, analitički, faktografski) podatci vezani uz zbarsko stvaralaštvo/izvedbu, ne samo hrvatskih skladatelja, već i stranih glazbenika što su svoj opus stvarali (i) na hrvatskome tlu, pa su tako svojim djelom i djelovanjem pridonijeli cjelovitom razvoju hrvatske glazbene kulture.

Promatraju li se dakle samo tekstovi koji su na spomenuti način vezani uz zbarsku glazbu, iz tabelarnoga se prikaza — i to u usporedbi sa svim radovima u *AM* istovjetne kategorizacije — pokazuju razmjeri zastupljenosti naznačene teme (što je otprilike 15% od ukupne građe i u naznačenim kategorijama).

<i>AM</i> ukupno radova (332)		<i>AM</i> sadržaji o zborskoj glazbi (47)	
izvorni znanstveni rad	275	izravne teme (it) 16	posredne teme (pt) 22
građa za povijest			
hrvatske glazbe	13	1	1
pregledni članak	21		1
otkrića	12	2	2
referat	11		1
izvještaj / popis djela			1

Uvidom u sadržaje obrađenih tekstnih priloga proisteklo je sljedeće:

— ovdje predstavljeni prilozi radovi su o stvaralaštvu svjetovne i sakralne vokalne, poglavito zvorske glazbe, što je nastajala između 16. i 20. stoljeća, a prema karakteru tematizirane građe, uglavnom je bila riječ o sakralnom opusu (it 10 + pt 6 = 16); katkada — osobito u tekstovima s osnovnom temom o djelu i djelovanju pojedinog skladatelja — istodobno i o svjetovnom i o sakralnom opusu (it 2 + pt 10 = 12) hrvatskih skladatelja, nastalog u spomenutom razdoblju;

— iz popisa radova (u prilogu ovoga članka) razvidno je i to da je najveći broj tekstova u kojima se izravno i neizravno proučavala zbarska glazba nastao istraživanjem glazbenoga stvaralaštva 20. stoljeća (it 8 + pt 16 = 24 rada),¹⁹ a također

¹⁹ Govoreći o stvaralaštvu našega doba (i 21. stoljeća), na ovom se mjestu spominje rad potpisane autorice o stvaralaštvu suvremenih hrvatskih autora pod nazivom »Suvremeno hrvatsko glazbeno stvaralaštvo na temu Domovinskog rata s osobitim obzirom na autorska djela s područja tzv. ozbiljne (umjetničke) glazbe inspirirana stradanjima Vukovara«, što je bio objavljen u zborniku radova *Pasijska*

i stanovit broj radova o stvaralaštvu/temama što pripadaju 19. stoljeću (it 6 + pt 2 = 8); najmanje je članaka o glazbi klasicističke epohe (it 1 + pt 1 = 2), što je razumljivo, jer u to doba zbarska, osobito svjetovna glazba nije bila u središtu pozornosti, i to je područje očito ostalo izvan zanimanja hrvatskih muzikologa; no, sudeći prema tekstu o sačuvanoj građi u Glazbenom arhivu splitske katedrale, osobito se izdvojio opus, i to kraćih forma svjetovne glazbe, Julija Bajamontija, što se čuva u spomenutom arhivu;²⁰ drugi je tekst vezan uz razdoblje romantičkoga klasicizma (do 1830-ih godina), odnosno uz djelovanje i stvaralaštvo orguljaša i *regensa chori* Johanna Petrusa Jacoba Haibela na području sakralne glazbe (u analitičkom radu o jedino sačuvanim skladateljevim misama);²¹

— nadalje, među proučenim radovima većina je studija koje se odnose na manje zbarske skladbe »kratkoga daha« (a cappella i uz pratnju, bilo solističkih glazbala [glasovira, orgulja], bilo veće ili manje skupine glazbala); u drugim su se tekstovima primarno analizirale veće vokalne vrste (a cappella, uz instrumentalnu/orkestralnu pratnju), poput, primjerice, mise (it 5 + pt 7) i oratorija (it 1 + pt 1);

— kad je o zastupljenosti skladatelja i pojedinih razdoblja riječ, u najvećem je broju radova (24) pozornost zaokupilo 23 autora 20. stoljeća, u 7 se radova pisalo o 6 skladatelja 19. stoljeća, 3 su rada o dvojici skladatelja 16. stoljeća (Gian Domenico Martoretta, Lambert Courtoys st.), a 2 su teksta o Tomasu Cecchiniju iz 17. stoljeća, odnosno 3 o skladateljima s prijelaza iz 16. u 17. stoljeće (Gabriello Puliti i Francesco Sponga Usper);

— govorimo li o broju tekstova u odnosu na pojedinačna glazbenička imena, po dva su priloga objavljena o Ferdi Livadiću, Krsti Odaku, Antunu Dobroniću, Božidaru Široli, Natku Devčiću, potom o Tomasu Cecchiniju, Gian Domenicu Martoretiju, Gabriellu Pulitiju i Lambertu Courtoysu st., dok se o stvaralaštvu i/ili djelovanju ostalih autora (Rudolfa Matza, Franje Dugana ml., Borisa Papandopula, Đure Arnolda, Josipa Vrhovskog, Vjekoslava Gržinića, Huberta Pettana, Vjekoslava Klaića, Johanna Petrusa Jacoba Haibela, Alberta Visettija, Ćirila Metoda Hrazdire, Dragana Plamenca, Florijana Andrašeca, Gaetana de Stephanisa, Johanna Ivana Markovića, Francesca Sponge-Uspera, Franje Lučića, Ivane Lang, Rikarda Schwarzera, Oskara Jozefovića) pisalo jednom, u posebnom članku, ili u dijelu članka (o Juliju Bajamontiju, Ivi Malecu, Bogdanu Gagiću, Željku Brkanoviću, Blagoju Bersi);

— premda se u prethodnim retcima pojavljuje više skladatelja, navedemo li ipak samo autore što su bili u većoj ili manjoj mjeri povezani sa stvaranjem zbarske

baština 2004. Muka kao nepresušno nadahnuće kulture: Zbornik radova 4. Međunarodnog znanstvenog simpozija s temom »Vukovar kao paradigma Muke« = *Passion une source inepuisable de l'inspiration en culture: Vukovar — Paradigme de la passion*, Vukovar, 22. — 25. 4. 2004., ur. Jozo Čikeš, Udruga »Pasijska baština«, Zagreb [2005], 486-515.

²⁰ Usp. Joško BELAMARIĆ: Metastasijevi stihovi u skladbama iz Glazbenog arhiva splitske katedrale, *AM*, 11 (1980) 2, 157-201.

²¹ Usp. Rozina PALIĆ-JELAVIĆ: Johann Petrus Jakob Haibel i njegovo stvaralaštvo na području mise, *AM*, 34 (2003) 1-2, 21-55.

glazbe, i stoga postali temom znanstvenih članaka u *AM*, taj bi se broj mogao svesti na nekoliko eksplicitnih tekstova (6) o zborskom stvaralaštvu nekolicine autora (Antuna Dobronića, Franje Dugana ml., Borisa Papandopula, Krste Odaka, Rudolfa Matza, Vjekoslava Klaića); kad je riječ o sakralnom opusu, poglavito o misama, valjalo bi navesti i radove o Johannu Petrusu Jacobu Haibelu, Johannu Ivanu Markoviću, Gaetanu de Stephanisu, te o sakralnoj glazbi Ferde Livadića i oratorijima Božidara Širole, a o prinosima na području madrigala radove o Tomasu Cecchiniju, Gian Domenicu Martoretti i Lambertu Courtoysu st.;

— u mnogim se člancima analitičkim pristupom sagledavao dio ili cjelovit zbarski opus odabranog skladatelja; katkada je bila riječ o preglednom načinu predstavljanja građe (pa tako i zbarskih skladbi) u nekima od zbirke i arhiva, a poneki su članci (*Svjetovni zborovi Franje Dugana ml., Stvaralaštvo za zbor Borisa Papandopula do godine 1940. Naznake za tematsku sistematizaciju te Skladateljski opus Vjekoslava Klaića. Prilog povijesti vokalne glazbe u Hrvatskoj*) u svojim priložima bili dopunjeni još i popisima vokalnih, poglavito skladbi za zbarske sastave;

— iz popisanih se radova nadalje (u prilogu ovoga članka) razaznaju autori tekstova što ih je časopis objavljivao; razmjerno je najviše radova o zbarskoj (uglavnom sakralnoj) glazbi proistekao iz pera autorice ovog teksta (it 7), a zahvaljujući području što je u središtu istraživačkog zanimanja Ennija Stipčevića, u časopisu je objavljeno i niz tekstova o hrvatskoj glazbi ranijega, renesansnoga i baroknoga doba (it 2 + pt 3) spomenutog autora, u kojima se analitički razmatraju poglavito djela za zbarsku/višeglasnu izvedbu; istraživanju toga razdoblja pridonijeli su i tekstovi Andree Lengyel i Ive Lovrec (o madrigalima Tomasa Cecchinija) te Katarine Livljanić (o madrigalima Gian Domenica Martorette);

— s obzirom na pristup građi, moguće je posebno izdvojiti još nekoliko skupina tekstova:

a) uz ranije navedena tri članka koji su u svojim priložima (posebnom dodatku ili unutar teksta) sadržavali popis(e) radova (cjelovitoga opusa ili vokalnoga/zborskoga dijela), izdvajaju se tri priloga kojih je osnovni sadržaj zapravo popis skladbi: takvi su članci *Popis skladbi Ivane Lang* i *Iz glazbene ostavštine Blagoja Berse* Kristine Lučić, te *Popis djela i glazbena ostavština Franje Lučića* Lidije Treščec-Bobetko;

b) u nekim su se člancima njihovi autori bavili pitanjem vokalnosti (*Vokalnost u opusu Natka Devčića* Nikše Gliga; *Govorne značajke u vokalnoj glazbi* Ladislava Račića), odnosno problematikom odnosa hrvatskoga i stranoga pjesništva i glazbe (*Suvremeno pjesništvo i njegova glazba...* Nikše Gliga, *Pjesnički predlošci i znakovitosti njihova uglazbljivanja, na primjeru zbirke »Amorosi Concetti«...* Ive Lovrec, *Metastasijevi stihovi u skladbama iz Glazbenog arhiva splitske katedrale* Joška Belamarića);

c) tekstovi u kojima je sagledana problematika folklorne glazbe, odnosno protumačen utjecaj folklorne glazbe u glazbenim djelima (u člancima o glazbenom stvaralaštvu Širole, Dobronića, Dugana ml., Gržinića) te međusobnoga prožimanja

umjetničkog stvaranja i folklorne glazbe u djelovanju melografa i skladatelja Florijana Andrašeca (*Doprinos Florijana Andrašeca glazbenom fundusu Međimurja*);

d) tekstovi kojih je tema proučavanja vrelo tradicijske crkvene glazbene baštine, poput napjeva Velikoga petka u pojedinim lokalitetima (u Slatinama na otoku Čiovu, u tekstu Nikole Buble), anonimna stvaranja na prostorima hrvatskih regija, u 15. stoljeću na Hvaru (u tekstu *Jedan rondel iz Dalmacije* Bojana Bujića), ili o stvaralaštvu Istre 16. i 17. stoljeća (o troglasnim mascheratama Gabriella Pulitija, u tekstu Ivana Cavallinija);

— proistječe i zaključak da mnogi, do u naše vrijeme i inače često izvođeni skladatelji zbarske glazbe, osim iznimaka (Odaka, Matza, Papandopula), nisu — kad je riječ o tekstovima u *AM* — pobudili veći znanstvenoistraživački interes; s druge strane, premda u suvremenoj reproduktivnoj zbarskoj praksi posve neprisutni, i zacijelo širem glazbeničkom krugu kao skladatelji gotovo nepoznati autori (Plamenac, Hubert Pettan), na području svoga skladateljstva postali su temom proučavanja;

— naposljetku, u uvodnome dijelu ovoga članka bio je naznačen rad o suvremenim notnim izdanjima starije hrvatske glazbe (od kraja 15. do početka 19. stoljeća), značajnom segmentu oživljavanja glazbene baštine; taj bi rad — nudeći podatke o objavljenim skladbama vokalne i instrumentalne glazbe toga razdoblja — mogao biti polazištem reproduktivnim glazbenicima u odabiru repertoara, što je preduvjet dostupnosti suvremenom izvođenju; naime, iako su u tekstovima neka djela bila znanstveno proučena, mnoga su do danas ostala u rukopisu (opus Gian Domenica Martorette, ili — osim *Mise u C-duru* — gotovo cjeloviti sakralni opus Ferde Wiesnera Livadića, ili 16 u rukopisu sačuvanih misa Johanna Petrusa Jacoba Haibela²²).

Na mjestu zaključka

Iz ovoga se rada moglo razabrati ponajprije koje su teme bile zastupljene u dosadašnjim muzikološkim i općenito kulturološkim istraživanjima, i jesu li ona obuhvatila najrelevantnija područja o zbarskom opusu; iz njih nam je iščitati koji su opusi (naj)slabije istraženi i/ili o kojima dosad nije bilo riječi u znanstvenim promišljanjima. Cilj je naime ponovno upozoriti na važnost korelacije između pisane riječi o (zbarskoj) glazbi i njezina oživotvorenja i pozicioniranja u glazbenoj praksi, koja se (korelacija) u stvarnosti pojavljuje sporadično i u manjoj mjeri, ponajprije zahvaljujući individualnim nastojanjima i osobnoj suradnji među glazbenicima. O tomu su mogli svjedočiti i povremeni kontakti između

²² Tiskom je objavljena Haibelova *Misa solennis in C* (Đakovo 1807.): partitura, faksimil partiture, dionice muškoga zbora i orgulja; serija Hrvatska glazbena baščina, ur. Zvonimir Stanislav, sur. Ennio Stipčević, Hrvatska udruga orkestralnih i komornih umjetnika, Zagreb 2003.

znanstvenika/muzikologa i dirigenata/zborovođa u odabiru, pronalaženju, pa i pribavljanju partitura zbornih djela. Iskustva glazbenika — zborovođa, dirigenata, voditelja vokalnih sastava — čije se djelovanje ostvaruje u praktičnom radu sa zbornim (poglavito amaterskim, ali i profesionalnim ansamblima), svjedoči o potrebi upoznavanja rijetko i/ili manje izvođenih, manje zastupljenih, pa i slabo ili posve nepoznatih zbornih skladbi.

Razinu korelacije između znanstveno obrađenih zbornih opusa pojedinih skladatelja (na primjeru radova u *AM*) i najčešće izvođenih zbornih skladbi, njihove zastupljenosti u repertoarima pjevačkih zborova/društava, izvedbi na natjecanjima, smotrama, koncertima, moguće je ustanoviti dugogodišnjim praćenjem izvedbenoga repertoara određenoga razdoblja. Takvim bi se promatranjem/istraživanjem (primjerice, koncertnih objava, kataloga, programskih knjižica) mogao okvirno odrediti položaj hrvatske glazbene (zborne) baštine u odnosu na prisutnost skladbi stranih skladatelja u reproduktivnoj praksi hrvatskih pjevačkih (amaterskih) ansambala. S druge strane, kad je o hrvatskim autorima riječ, na primjeru tekstova u časopisu *AM*, proistječe da djela izvođenijih skladatelja, poput Lisinskoga i Zajca, nisu bila predmetom muzikoloških prosudbi, za razliku od opusa također relativno često izvođenih Dugana ml., Papandopula, Odaka, primjerice.

Naposljetku, posve je jasno da muzikološki prinosi nisu od primarne važnosti u praktičnom radu dirigenata u pjevačkim zborovima, vokalnim skupinama, kulturnim udruženjima, ili to bivaju tek posredno. Ipak, držimo da bi se, pod pretpostavkom (u)poznavanja pisane riječi o njima (analitičke, historiografske, estetičke naravi), otvorile nove i drukčije mogućnosti; ponajprije u odabiru ponekih zbornih skladbi, ali i u cjelovitom pristupu i sagledavanju pojedinih djela i/ili skupine skladbi. Sve bi to, dakako, trebalo težiti obogaćenju u oživljavanju zborne glazbe hrvatskih skladatelja prošloga i našega doba, i njezine ravnomjerne prisutnosti u suvremenoj glazbenoizvodilačkoj zbilji.

PRILOZI

Izvorni znanstveni i stručni radovi / članci objavljeni u časopisu *Arti musices*²³

a) Bibliografija — izravne teme (19)

BABIĆ-SIRIŠČEVIĆ, Mirjana: Antun Dobronić: Pjesme neostvarene ljubavi, 36 (2005) 2, 247-263.

BAN, Branka: Malo poznati skladatelj 19. stoljeća iz Valpova Johann Ivan Marković (1822.? — 1881.) i njegove mise, 28 (1997) 1-2, 153-158.

²³ Radovi u kojima se donose i popisi (zbornih) skladbi označeni su znakom * uz prezime autora.

- * BEZIĆ, Nada: Svjetovni zborovi Franje Dugana ml., 17 (1986) 1, 75-100.
- FRANKOVIĆ, Dubravka: Franjo Ksaver Kuhač i zborna umjetnost njegova vremena, 15 (1984) 1, 3-20.
- GLIGO, Nikša: Suvremeno hrvatsko pjesništvo i njegova glazba. Ivo Malec/Radovan Ivšić: Radovanove pjesme; Bogdan Gagić/Slavko Mihalić: Ciriška zvona; Željko Brkanović/Šime Vučetić: Zapis svjetla, 15 (1984) 2, 133-169.
- * KRPAN, Erika: Stvaralaštvo za zbor Borisa Papandopula do godine 1940. Naznake za tematsku sistematizaciju, 19 (1988) 2, 113-136.
- LENGYEL, Andrea: Tomaso Cecchini (Cecchino): Madrigali et Canzonette, op. 12, Venezia 1617. Prinos razvoju svjetovne glazbe u Hrvatskoj u 17. stoljeću, 14 (1983) 2, 79-121.
- LIVLJANIĆ, Katarina: Madrigali Gian Domenica Martorette, talijanskog skladatelja 16. stoljeća, posvećeni nekim uglednicima Poreča, Zadra i Dubrovnika, 21 (1990) 1, 45-58.
- LOVREC, Iva: Pjesnički predloži i znakovitosti njihova uglazbljivanja, na primjeru zbirke »Amorosi Concetti« libro terzo, op. 7, Tomasa Cecchinija, 24 (1993) 1, 27-44.
- PALIĆ-JELAVIĆ, Rozina: Značajke skladateljskog postupka Krste Odaka u zborovima s duhovnim sadržajima, 28 (1997) 1-2, 57-114.
- PALIĆ-JELAVIĆ, Rozina: Duhovna glazba Ferde Wiesnera Livadića s osobitim obzirom na skladateljevu vokalnu (duhovnu) liriku, 30 (1999) 2, 161-211.
- PALIĆ-JELAVIĆ, Rozina: Otkrića — New Insights. Hymnus in festo S. Antonii de Padua Ferde Wiesnera Livadića, 31 (2000) 1-2, 193-208.
- PALIĆ-JELAVIĆ, Rozina: Stvaralaštvo Rudolfa Matza na području crkvene glazbe, 32 (2001) 2, 171-233.
- PALIĆ-JELAVIĆ, Rozina: Johann Petrus Jakob Haibel i njegovo stvaralaštvo na području mise, 34 (2003) 1-2, 21-55.
- PALIĆ-JELAVIĆ, Rozina: Antun Dobronić i sakralna glazba, 37 (2006) 1, 5-44.
- * PALIĆ-JELAVIĆ, Rozina: Skladateljski opus Vjekoslava Klaića. Prilog povijesti vokalne glazbe u Hrvatskoj (O 80. obljetnici Klaićeve smrti), 39 (2008) 1, 67-100.
- STIPČEVIĆ, Ennio: Messe a quattro voci ... dal padre Gaetano de Stephanis ... Maestro di Cappella della celebre Metropolitana di Spalato ... M.DCC. Analiza djela i značenje skladateljeva boravka u Splitu, 13 (1982) 2, 177-190.
- STIPČEVIĆ, Ennio — ROŽIĆ, Vesna — IVANDA, Nikola: Transkripcije madrigala Gian Domenica Martorette i Lamberta Courtoysa st., 27 (1996) 1, 81-94.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: Oratorijski stil Božidara Širole s posebnim osvrtom na Život i spomen slavnih učitelja, svete braće Ćirila i Metoda apostola slavenskih, 16 (1985) 1-2, 215-265.

b) Bibliografija — posredne teme (28)

- BELAMARIĆ, Joško: Metastasijevi stihovi u skladbama iz Glazbenog arhiva splitske katedrale, 11 (1980) 2, 157-201.
- * BLAŽEKOVIĆ, Zdravko: Đuro Arnold (1781-1848) u krugu svojih slavonsko-vojevodanskih suvremenika, 12 (1981) 1-2, 61-82.
- BUBLE, Nikola: »Testament Gospodina našega Isusa Krista« i drugi napjevi Velikog petka u Slatinama na otoku Čiovu, 21 (1990) 2, 231-243.
- BUJIĆ, Bojan: Jedan rondel iz Dalmacije, 25 (1994) 1-2, 61-72.

- CAVALLINI, Ivano: Svetkovine i predstave u Istri u šesnaestom i u sedamnaestom stoljeću i troglasne mascherate Gabriella Pulitija, 21 (1990) 1, 99-125.
- * DOLINER, Gorana: Glazbeni folklor u djelima Božidara Širole, 16 (1985) 1-2, 41-82.
- * GLIGO, Nikša: Vokalnost u opusu Natka Devčića (I), 11 (1980) 2, 117-156.
- * GLIGO, Nikša: Vokalnost u opusu Natka Devčića (II), 12 (1981) 1-2, 3-36.
- * IVOKOVIĆ, Gorjana: Na margini: Rikard Schwarz (1897. — 1941.?), 29 (1998) 1, 27-90.
- * JARIĆ, Snežana: Oskar Jozefović — lik skladatelja, 19 (1988) 2, 137-172.
- LIVLJANIĆ, Katarina: Odrednice skladateljstva Krste Odaka. O stotoj obljetnici skladateljeva rođenja, 19 (1988) 2, 173-184.
- * LUČIĆ, Kristina: Otkrića — New Insights. Iz glazbene ostavštine Blagoja Berse, 30 (1999) 1, 113-122.
- * LUČIĆ, Kristina: Građa za povijest hrvatske glazbe — Data on History of Croatian Music. Popis skladbi Ivane Lang (1912. — 1982.), 33 (2002) 2, 263-288.
- * PETTAN, Svanibor: Čekajući Mendelssohna: Hubert Pettan (1912. — 1989.), 30 (1999) 2, 221-239.
- PINTAR, Marijana: Josip Vrhovski (1902 — 1983). Djelo i djelovanje u svjetlu pisane riječi. Uz devedesetu godišnjicu rođenja, 23 (1992) 2, 129-147.
- RAČIĆ, Ladislav: Govorne značajke u vokalnoj glazbi. Pristupna razmatranja, 12 (1981) 1-2, 37-59.
- * RIMAN, Marija: Barokna glazba u Franjevačkom samostanu na Trsatu u Rijeci, 28 (1997) 1-2, 19-34.
- * RUCK, Lovorka: Život i stvaralaštvo Vjekoslava Gržinića (1932. — 1970.), 31 (2000) 1-2, 97-146.
- * STIPČEVIĆ, Ennio: Uvodna razmatranja o umjetnosti Gabriella Pulitija (oko 1575 — iza 1641), 14 (1983) 1, 33-50.
- STIPČEVIĆ, Ennio: Francesco Sponga-Usper, venecijanski skladatelj iz Poreča, 20 (1989) 1-2, 27-51.
- STIPČEVIĆ, Ennio: Otkrića, novosti — New Insights. Bibliografske bilješke uza skladateljski opus Lamberta Courtoysa, 22 (1991) 2, 207-214.
- * STIPČEVIĆ, Ennio: Suvremena notna izdanja starije hrvatske glazbe (od kraja 15. do početka 19. stoljeća, 38 (2007) 2, 181-216.
- * TREŠĆEC-BOBETKO, Lidija: Popis djela i glazbena ostavština Franje Lučića (1889-1972), 12 (1981) 1-2, 111-128.
- * ŠKUNCA, Mirjana: Splitski skladatelj Alberto Visetti. Skica za portret, 20 (1989) 1-2, 93-114.
- * ŠKUNCA, Mirjana: Životne staze Ćirila Metoda Hrazdire (1868. — 1926.), izvan domovine (I. dio), 37 (2006) 2, 189-222.
- * ŠKUNCA, Mirjana: Životne staze Ćirila Metoda Hrazdire (1868. — 1926.), izvan domovine (II. dio), 38 (2007) 1, 3-48.
- * ŽUPANOVIĆ, Lovro: Oris skladateljstva Dragana Plamenca, 17 (1986) 2, 211-229.
- ŽUPANOVIĆ, Lovro: Doprinos Florijana Andrašeca glazbenom fundusu Međimurja, 20 (1989) 1-2, 115-127.

Summary

THE RESEARCH SITUATION OF CROATIAN CHORAL MUSIC CREATIVITY WITH
PARTICULAR INSIGHT INTO THE STUDIES PUBLISHED IN THE JOURNAL
ARTI MUSICES (1969 — 2009)
A CONTRIBUTION TO CROATIAN MUSIC HISTORIOGRAPHY RESEARCH IN THE
20TH CENTURY

The comprehensiveness of written materials on choral music, which had resulted from numerous authorial pens during the 20th century and onwards up until the present, and especially the heterogeneous nature and the dispersion of a number of sources dealing with such and similar subjects, concentrated our attention on the investigation of scientific, expert and other papers on Croatian choir music creativity, published in the first musicological periodical *Arti musices* between 1969 and 2009.

The subject is published texts in which the mentioned theme, in an explicit or implicit manner as well as from various aspects, has been considered: by approaching a vocal (choral) opus of a particular Croatian musician of ancient and/or recent times, and also by analytic descriptions of a lesser, or even a single part of a certain musician's specific music opus. In some of the papers the list of compositions (including compositions written for vocal/choral ensembles) was added to, mostly according to the genre.

In the 40 years/volumes of the *Arti musices* journal, with the total of 63 issues, 47 articles were published that touched significantly on the mentioned theme; among them there were 38 original scientific papers on various — direct or indirect — questions concerning choral music and 9 other papers (new insights, data on the history of Croatian music, a report, review paper and conference paper).

Within the first, numerous group of original scholarly works more relevant for musicological science, there is a certain number of papers in which the choral music theme was treated directly (16 articles), on the one hand, and/or the mentioned theme was elaborated indirectly (22 articles), on the other.

However, even in the latter works, many very important data (historiographic, analytic, factualist) on choral music can be found; not only data dealing with music that was the work of Croatian composers, but also music scores composed by foreign musicians, who created their musical oeuvre on Croatian soil, making a great contribution through their manifold music activities to the development of Croatian music culture in general.